
Beleidsevaluatie

Praktijkgetuigenissen uit de sector landbouw

ir. Dirk Van Gijsegem
afdelingshoofd
Monitoring en Studie

Beleidsevaluatie – landbouw

- Situering
- Evaluatie van beleid
- Evaluatie - randvoorwaarden
- Evaluatie - methoden
- Ervaringen

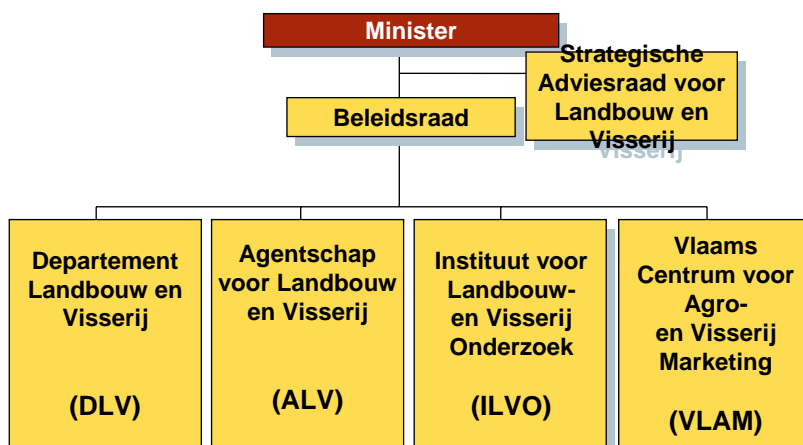

Beleidsevaluatie – landbouw

- **Situering**
- Evaluatie van beleid
- Evaluatie - randvoorwaarden
- Evaluatie - methoden
- Ervaringen

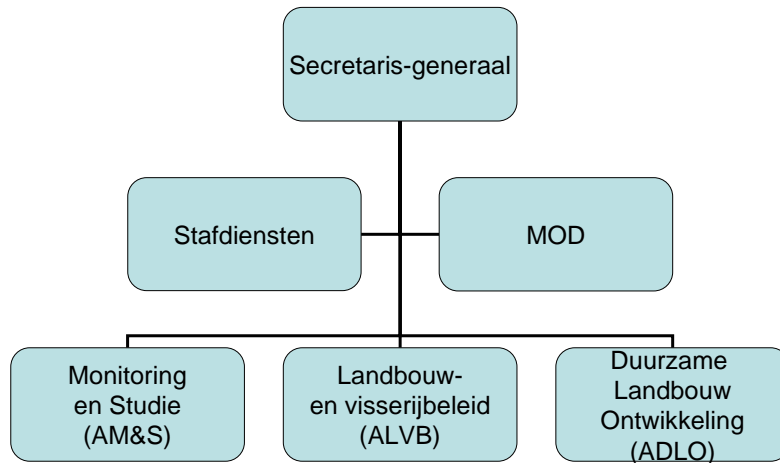

Beleidsdomein landbouw en visserij

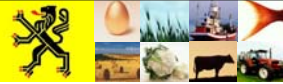

Departement Landbouw en Visserij

AM&S - Opdrachten

- Vlaams Landbouwmonitoringsnetwerk
- Rapportering over de situatie en de trends in de land- en tuinbouw
- Beleidsvoorbereidende analyses en evaluaties
- Optimaliseren van de wetenschappelijke kennisbenutting
- Ondersteuning van de strategische beleidscyclus
- Buitenlandse landbouwvertegenwoordiging

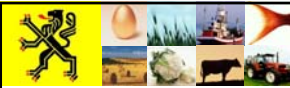
Beleidsvaluatie – landbouw

- Situering
- **Evaluatie van beleid**
- Evaluatie - randvoorwaarden
- Evaluatie - methoden
- Ervaringen

Evaluatie van beleid

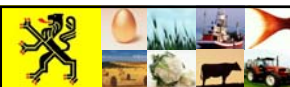
- Wat?
- Voor en door wie?
- Waarom en wanneer?

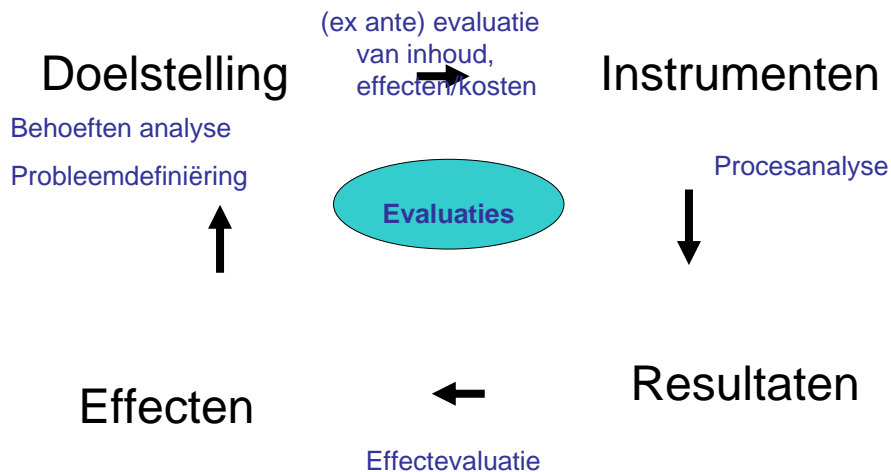
Evaluatie van beleid

- Wat?

Een analyse van een bepaald beleid dat op basis van criteria wordt beoordeeld en op grond waarvan aanbevelingen worden geformuleerd.

Evaluatie van beleid

Evaluatie van beleid

- Door wie?
  - Intern: op basis van informatie verzameld over behoeften, effecten en outputgegevens van maatregelen
  - Extern: onderzoeksbureaus, wetenschappelijke evaluatoren
  - Afweging intern – extern afhankelijk van eigen deskundigheid, beschikbare data en politieke gevoeligheid

Evaluatie van beleid

- Voor wie?
  - Europese Commissie
  - Minister
  - Lijnmanagement
  - Andere beleidsvoorbereidend en -uitvoerende afdelingen

Evaluatie van beleid

- Waarom en wanneer?
  - Ex ante: een complexe situatie inzichtelijk maken door informatieverzameling, meestal leidend tot een beleid als plan (beleidsontwerp)
  - Ex tussendoor: kennis en informatie wordt teruggekoppeld naar beleidsmakers en -uitvoerders
  - Ex post: effecten van beleid op doelgroep of samenleving nagaan

Beleidsvaluatie – landbouw

- Situering
- Evaluatie van beleid
- **Evaluatie - randvoorwaarden**
- Evaluatie - methoden
- Ervaringen

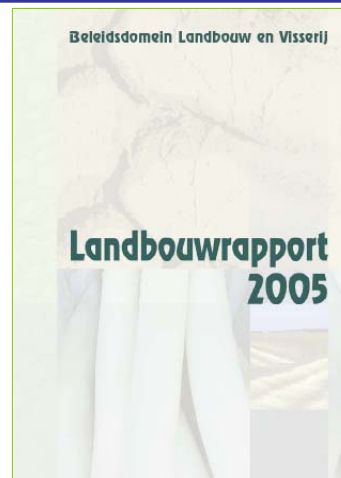
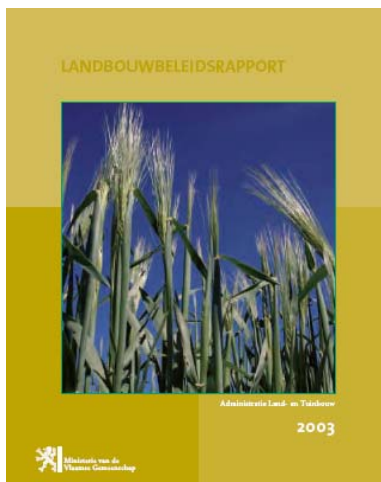

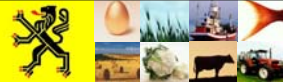
Evaluatie - randvoorwaarden

- Beschikbare data
- Analyseniveau
- Rationaliteit van beleid

Beschikbare data

Beschikbare data

Landbouwmonitoringsnet (AM&S)

- Op jaarbasis beschikbaar
- Bedrijfseconomische en milieugegevens
- Representatief voor Vlaanderen
- Outcome-gegevens (economisch)

Landbouwtelling (FOD Economie)

- Jaarlijks beschikbaar
- Structuurgegevens landbouw

Beschikbare data

Outputgegevens (DLV en ALV)

- Jaarverslagen
- Monitoringsverslagen Plattelandsbeleid

NARA – MIRA

- (twee)jaarlijkse rapportering
- Outcome - gegevens

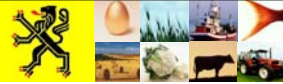
Analyseniveau

- Ruimtelijke schaal
  - Wereld (WTO)
  - Europees
  - Belgisch
  - Vlaams
  - Provinciaal, Gemeentelijk
- Tijds effect
  - versnellend
  - vertragend

Rationaliteit van het beleid

- Economische rationaliteit (doeltreffendheid en doelmatigheid, uitvoerbaarheid, performantie,...),
- Juridische rationaliteit (beginselen van wetmatigheid, behoorlijk bestuur,...),
- Politieke rationaliteit (representativiteit, participatie, transparantie,...)
- Drie ratio's worden best meegenomen in evaluatie.

Beleidsevaluatie – landbouw

- Situering
- Evaluatie van beleid
- Evaluatie - randvoorwaarden
- **Evaluatie - methoden**
- Ervaringen

Evaluatie – Methoden

- Behoeftanalyse
- Procesanalyse
- Impactanalyse
- Efficiëntieanalyse

Behoeftanalyse

Wat?

- Analyse van maatschappelijke behoeften waarop beleid tracht in te spelen
- Beleidsvoorbereidend (ex ante)

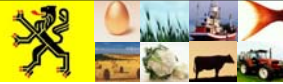

Behoeftanalyse

Voorbeeld: Boeren en boerinnen van de toekomst (AM&S)

1. Omschrijving

- Startersproblematiek in de landbouw

Behoeftanalyse

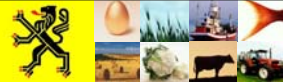
2. Analyse van de omvang van het probleem en de doelgroep

- Bepalen van hoofdoorzaken (literatuuronderzoek en cijferanalyse):
  - Vorming en scholing
  - Bedrijfsovername: financieel, juridisch, sociaal
  - Innovatie en verbreding
  - Rechtszekerheid

Behoeftanalyse

- Overleg met de jonge landbouwers
- Nadere analyse
  - Analyse deelaspecten (vanuit verschillende invalshoeken) vanuit oogpunt effectiviteit, aanvaardbaarheid en legitimiteit

Behoeftanalyse

3. Beleidsvoorstellen

- Link leggen tussen analyses (probleem), aanbevelingen (oplossingen) en beleid (politiek)
- Opmaak beleidsontwerp: Jongerenactieplan (13 concrete acties)

Behoeftanalyse

- Voordelen
  - Evaluatie richt zich op de redenen om beleid te maken
  - Doelstellingen van beleid worden getoetst aan maatschappelijke behoeften
  - Eenvoudig
- Nadelen
  - Veelheid aan behoeften
  - Scheppen van verwachtingen door betrekken doelgroep
  - Ontbreken ijkpunten

Proces analyse

- Wat?
  - Ex post onderzoeken van verklaringen voor tekortkomingen bij uitvoering beleid
  - Ex ante kennis verzamelen over potentiële kansen en/of moeilijkheden bij uitvoering van beleid

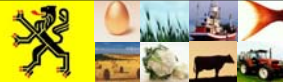

Proces analyse

Voorbeeld: Voorstellen voor de implementatie van cross compliance in Vlaanderen (AM&S)

1. Omschrijving

Hoe doeltreffend en acceptabel milieurandvoorwaarden opleggen aan landbouwers in kader EU-landbouwbeleid?

Proces analyse

2. Kenmerken van het beleid

Overzicht van verschillende milieumaatregelen die moeten worden nageleefd (controleparameters)

Overzicht van verschillende betrokken diensten (landbouw en leefmilieu) die instaan voor handhaving

3. Analyseren van knelpunten en kansen

Analyse van controleparameters op doeltreffendheid

Analyse implementatieproblemen op doelmatigheid en legitimiteit

Proces analyse

4. Vergelijking met andere landen

Nederland, Frankrijk, Duitsland

5. Aanbevelingen voor implementatie

- controleparameters
- taakverdeling tussen diensten

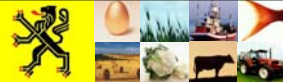
Proces analyse

- Voordelen
  - Inzicht in functioneren bestaand beleid (handhaving), kan leiden tot uitspraken over potentiële kansen en knelpunten nieuw beleid
  - Stimuleren van betrokkenheid verschillende diensten
- Nadelen
  - Kwalitatief karakter
  - Politiek vaarwater

Impact analyse

- Wat?
  - Door een evaluatie van verwachte effecten preventief beleid bijsturen
  - Middel om beleidsalternatieven af te wegen

Impact analyse

Voorbeeld: GGO's in Vlaanderen:
coëxistentie van verschillende
landbouwsystemen (AM&S)

1. Omschrijving

GGO's worden op EU-niveau toegelaten (onder
voorwaarden)

Lidstaten moeten teeltvoorwaarden opstellen

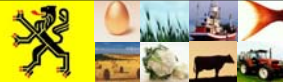

Impact analyse

2. Coëxistentie analyseren vanuit verschillende
oogpunten op vlak van effectiviteit, efficiëntie en
legitimiteit :

- Landbouwkundige impact (technisch)
- Landbouwkundige impact (kostprijs)
- Juridische impact (aansprakelijkheid)

3. Stakeholderbevraging (landbouworganisaties,
milieubeweging, onderzoekers,...)

Impact analyse

4. Aanbevelingen:

- ggo-vrij is onmogelijk
- specifieke maatregelen per teelt aangewezen

Impact analyse

- Voordelen
  - Zeer uitvoerige analyse (meerdere invalshoeken)
- Nadelen
  - Tijdrovend
  - Afweging van verschillende impacts moeilijk

Efficiëntie analyse

- Wat?
  - Economische benadering
  - Kosten baten analyse van alternatieven

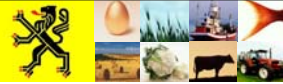
Efficiëntie analyse

Voorbeeld: Dierenwelzijnsmaatregelen in de leghennenhouderij

1. Omschrijving

Verschillend nieuwe systemen van huisvesting in de leghennenhouderij

Kan beleid verder gaan dan EU-verplichting?

Efficiëntie analyse

2. Aanpak

Beschrijving verschillende houderijsystemen (kosten)
Bepaling van impact van nieuwe houderijsystemen op
arbeidsinkomen landbouwers

3. Aanbevelingen

Verrijkte kooien meest aangewezen

Efficiëntie analyse

- Voordelen:
  - Verschillende alternatieven vergelijken
  - Monetaire basis
- Nadelen:
  - Bepaling maatschappelijke baten moeilijk

Beleidsevaluatie – landbouw

- Situering
- Evaluatie van beleid
- Evaluatie - randvoorwaarden
- Evaluatie - methoden
- **Ervaringen**

Ervaringen

- Praktische uitvoerbaarheid van de evaluatiemethode staat voorop en is belangrijker dan wetenschappelijke kwaliteit
- Zorgvuldige identificatie van informatie-behoeften en vragen – zo optimaal mogelijk inspelen op de vraag

Ervaringen

- Toetsingscriteria bepalen, liefst voorafgaand
- Meedenkende rol met opdrachtgever: klant is koning – veel overleg, tussentijdse rapportages, advies verschaffen

Ervaringen

- Evaluatie intern of extern afhankelijk van eigen deskundigheid of politieke gevoeligheid
- Op tijd evalueren, zodat er nog iets mee kan gebeuren
- Inzicht in politiek proces en plaats van de evaluatie daarin

Contact en publicaties

AM&S - Studies:

<http://www2.vlaanderen.be/ned/sites/landbouw/publicaties/volt/index.html>

AM&S - Vlaamse landbouw in cijfers:

- <http://www2.vlaanderen.be/ned/sites/landbouw/onderzoek/cijfers.html>

Contact

afdeling Monitoring en Studie

Leuvenseplein 4

1000 Brussel

dirk.vangijseghem@lv.vlaanderen.be

Vanaf 15/2/2007

Kon. Albert II laan 35

1030 Brussel